

Wacha Imre: A szövegtolmácsolás hibáiról

A Kazinczy-versenyek országos döntőin számos versenyző még napjainkban sem tudja igazán megszólaltatni szabadon választott szövegének vagy a kötelező szövegnek a gondolatait, mondandóját. Inkább csak hangosítja a papírra rótt szavakat, mondatokat. Főleg a 13–14 éves korosztályra jellemző, de az idősebbek között is eléggé gyakori az írásjeltől írásjelig, vesszőtől vesszőig araszoló felolvasás.

Egy-egy szöveg bemutatásakor az egyik legnagyobb hiba az szokott lenni, hogy a felolvasó *szépen* akarja hangosítani a szöveget (pontosabban szavait, mondatait), és emiatt elfeledkezik a szöveg lényegéről: a szavak, mondatok hordozta *gondolat*-ról; arról, hogy gondolatait megértesse hallgatóival, hogy meg akarja győzni őket. A felolvasáskor a versenyző többnyire tisztán ejti az egyes szavakat, minden szókezdetnek ad egy kicsi nyomatékot, alkalmazza a kiejtési álszabályokat. Ezek miatt elmarad a szöveg árnyalt, értő megszólaltatása.

Egy másik hiba az szokott lenni, hogy a felolvasó fontosnak tartván a szöveg hordozta gondolatokat, hangját megemeli, a szövegnek minden szavát hangsúlyozza. Emiatt monotónná, kopogóssá válik a szövegmondás. A sok egyformán hangzó szó közül a hallgató nem tudja kiválasztani a lényeges gondolatot.

Harmadik hiba az lehet, hogy az illető nem jól tagolja a szöveget. Többnyire nem tart változatos hosszúságú szüneteket, mert fél, hogy megnyilatkozása túl sokáig tart. Pedig a szöveg szerkezetének, a gondolatok súlyának érzékeltetése megkívánja, hogy a felolvasó (élőszóban: a beszélő) hosszabb szünettel különítse el a bevezetést és a tárgyalást, kissé rövidebb szünetekkel válassza el egymástól a tárgyalás egységeit, még rövidebbekkel jelezze az egyes mondatok végét.

Újabban – egyre nagyobb mértékben, különösen a rádiók és tévék tájékoztató műsoraiban – terjed, hogy a felolvasók nem zárják le a mondatokat. Megszakítják, félbe hagyják a közlést, azáltal, hogy csak „lebegtetik” a mondatok záró szakaszát is. Pedig a hallgatónak szüksége volna rá, hogy a beszédhang jelezze a gondolat, a közlés befejezését.

A hallgató, a címzett az, akiről nem szabad soha megfeledkezni. Nem *szépen* kell megszólaltatni a leírt gondolatokat, hanem *okosan*; úgy, hogy azok ne csak a hallgató füléhez jussanak el, hanem a tudatához és a szívéhez, az elméjéhez és a lelkéhez is. A szöveg megszólaltatásával nem versenyezni kell (még egy szépkiejtési versenyen sem), hanem gondolatot kell átadni a jelenlévő hallgatóknak.

(A szerző nevében a *ch h*-nak ejtendő.)